

สรุปจุดเด่นของ ศพก.เขตตลิ่งชัน ซึ่งเป็นศพก. ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด ศพก. ระดับกรุงเทพมหานคร ตามประเด็นดังนี้

1.ประวัติของเกษตรกร และความเป็นมาของ ศพก. เขตตลิ่งชัน

เกษตรกรต้นแบบ นายไผ่พจน์ นิตทิม วันเดือนปีเกิด 13 มีนาคม พ.ศ. 2509 อายุ 56 ปี ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 102 ซอยบางเชือกหนัง 13 ถนนบางเชือกหนัง แขวงบางเชือกหนัง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170 นายไผ่พจน์ นิตทิม เริ่มเป็นเกษตรกรมาตั้งแต่วัยเด็ก เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากครอบครัวทำสวนปลูกพืชล้มลุก เช่น บวบเหลี่ยม น้ำเต้า ผักจีนเกือบทุกชนิด ชিং, ข้า ตะไคร้ มะเขือ มะเขือเทศ ข้าวโพดหวาน และอ้อย งานในวัยเด็กที่ช่วยเหลือครอบครัว คือ ช่วยเก็บผลผลิตเกษตร รดน้ำ และช่วยกำจัดวัชพืชออกจากแปลงเกษตร หรือเรียกว่า “ตายหญ้า” ต่อมา ในปี พ.ศ. 2521 ครอบครัวเริ่มปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลหวาย พันธุ์มาตาม โดยเลี้ยงครั้งแรก จำนวน 40,000 ต้น ได้ช่วยเหลืองานครัวครัวในยามว่าง เช่น วันหยุด หลังเลิกเรียนและช่วงปิดภาคเรียน ซึ่งได้เก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์การผลิตกล้วยไม้มาโดยตลอด ทั้งด้านการปลูก การดูแลรักษา โรคและแมลงศัตรูพืช การตลาด และการขยายพันธุ์กล้วยไม้ ซึ่งได้มีการขยายสวน เพิ่มพื้นที่การปลูกกล้วยไม้มาอย่างต่อเนื่อง จนมีสวนกล้วยไม้ จำนวน 25 ไร่

ในปี พ.ศ. 2544 นายไผ่พจน์ นิตทิม ได้ทำสวนกล้วยไม้เป็นของตัวเอง จำนวน 5 ไร่ จนถึงปลายปี พ.ศ. 2554 เกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้กล้วยไม้ได้รับความเสียหายอย่างสิ้นเชิง หลังจากนั้นน้ำลดแล้วจึงซื้อพันธุ์เตยหอมมาปลูกในพื้นที่ใต้ตะกัลยาไม้เดิม ปลูกเตยจนถึงปัจจุบัน และบริเวณรอบแปลงปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์เพื่อขยายพันธุ์จำหน่ายเป็นกิ่งพันธุ์และปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจากจำหน่ายเป็นรายได้เสริม และต่อมาได้ปลูกกล้วยไม้สายพันธุ์ม็อคคาร่าตัดดอกจำหน่ายโดยนำมากำกับเตยเป็นช่อดอกกล้วยไม้บูชาพระ

ต่อมาในปี 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ริเริ่มโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรขึ้น สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานครและสำนักงานเกษตรพื้นที่ 3 จึงได้พิจารณาเกษตรกรที่มีศักยภาพและจิตอาสาในพื้นที่ ซึ่งนายไผ่พจน์ นิตทิม ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้นำที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามวัตถุประสงค์โครงการฯ นายไผ่พจน์ นิตทิม จึงได้รับการคัดเลือกเป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเขตตลิ่งชัน และนายไผ่พจน์ ได้พัฒนาปรับปรุงแปลงกล้วยไม้ของตนเอง ให้เป็นแปลงเรียนรู้และใช้พื้นที่ว่างบริเวณรอบๆ แปลงในการใช้เป็นฐานเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาศึกษาต้นแบบในการทำการเกษตร อีกทั้งนายไผ่พจน์ยังได้ร่วมสร้างศาลาเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดจนจุดถ่ายทอดความรู้และข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐเอกชนเสมอมา

จนในปัจจุบันนายไผ่พจน์ นิตทิม ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรประกอบด้วยปลูกกล้วยไม้ พื้นที่จำนวน 2 งาน ปลูกมะนาว 10 วงบ่อซีเมนต์ เลี้ยงไส้เดือนดิน (เพื่อผลิตมูลไส้เดือน) และปลูกผักสวนครัว (แบบโต๊ะยกแคร่ พื้นที่ จำนวน 50 ตารางวา) และยังคงพัฒนาฐานเรียนรู้และหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก. ให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพมหานคร จนเกิดเป็นรูปแบบการทำการเกษตรในเมือง ประกอบกับนายไผ่พจน์ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ จากหน่วยงาน และตนเองมีนิสัยชอบการทดลอง อีกทั้งยังมีการค้นหาความรู้จากสื่อต่างๆ

อยู่เสมอ และเมื่อมีโอกาสได้เป็นหมอดินอาสาในระดับอำเภอ ทำให้ได้เข้ารับการอบรมและดูงานจากที่ต่าง ๆ จึงนำความรู้มาใช้กับกิจกรรมการเพาะปลูกของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงใช้เอง ทำปุ๋ยปลาโดยการต้มปลาก่อนหมัก ทำให้ไม่มีกลิ่นเหม็น ทำปุ๋ยหมักน้ำสูตรต่าง ๆ ใช้เอง มีจำนวนมากขึ้นมักจะแจกจ่ายให้กับเกษตรกรที่มาเข้ารับการอบรม

อีกตัวอย่างที่สำคัญคือนายไวยจน์ นิตทิม เป็นวิทยากรด้านบัญชี ซึ่งนายไวยจน์ได้รับการคัดเลือกเป็นครูบัญชีอาสาของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร นายไวยจน์เล่าว่าตนเองถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีให้เกษตรกรในชุมชนอยู่เป็นประจำ และนายไวยจน์ตั้งปณิธานกับตนเองว่าตนจะไม่เล่นการพนันตลอดชีวิต เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรและผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้

ฐานเรียนรู้ของ ศพก. เขตตลิ่งชันประกอบด้วย 4 ฐาน ดังนี้

ฐานที่ 1. การลดต้นทุนการผลิตกล้วยไม้

วิทยากรเกษตรกร เจ้าของศูนย์เรียนรู้ฯ นายไวยจน์ นิตทิม

วิทยากรจากกรมวิชาการเกษตร

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง

(บรรยายวิชาการรูปแบบ power point/สาธิต/ฝึกปฏิบัติ/สำรวจแปลง)

หัวข้อการเรียนรู้

1) เทคนิคการลดต้นทุนการผลิตกล้วยไม้คุณภาพโดยใช้สารชีวภัณฑ์ (บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง)

2) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูกล้วยไม้โดยใช้สารชีวภัณฑ์ (บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง และศึกษาตัวอย่างจริงและสำรวจแปลงเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง)

ภาพ : แปลงกล้วยไม้ของนายไวยจน์ นิตทิม เกษตรกรต้นแบบ ศพก. เขตตลิ่งชัน

ฐานที่ 2. การผลิตมะนาวในวงบ่อซีเมนต์เพื่อจำหน่ายกิ่งพันธุ์

วิทยากรเกษตรกร เจ้าของศูนย์เรียนรู้ฯ นายไวพจน์ นิตทิม

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง

(บรรยายวิชาการ/สาธิต/ฝึกปฏิบัติ/สำรวจแปลง)

หัวข้อการเรียนรู้

- 1) การปลูkmะนาวในวงบ่อซีเมนต์ (บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง)
- 2) เทคนิคการตอนกิ่งมะนาว(สาธิต/ฝึกปฏิบัติ จำนวน 1 ชั่วโมง)
- 3) เทคนิคการป้องกันกำจัดโรค (บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง)

ภาพ : กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูkmะนาวให้กับผู้สนใจ

ฐานที่ 3. การเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ African Night Crawler

วิทยากรเกษตรกร นายไวพจน์ นิตทิม และนายสุรัตน์ สิงห์สื่อ
หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 2 ชั่วโมง (บรรยายวิชาการ/สาธิต/ฝึกปฏิบัติ)

- 1) วิธีการเลี้ยงและการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนสายพันธุ์ African Night Crawler
(บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง)
(สาธิตและฝึกปฏิบัติ จำนวน 1 ชั่วโมง)

ภาพ : กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงไส้เดือนให้กับผู้สนใจ

ฐานที่ 4. ผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

วิทยากรเกษตรกร เจ้าของศูนย์เรียนรู้ฯ นายไวพจน์ นิตทิมและนายเกษม ดวงเด่นทรัพย์ (ศูนย์เครือข่าย ศพก.)

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 2 ชั่วโมง (บรรยายวิชาการ/สาธิต/ฝึกปฏิบัติ)

1) วิธีการผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (บรรยายวิชาการ จำนวน 1 ชั่วโมง สาธิตและฝึกปฏิบัติ จำนวน 1 ชั่วโมง)

หธ

ภาพ : กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชให้กับผู้สนใจ

2. ความสำเร็จและผลลัพธ์การดำเนินงานของ ศพก. เขตตลิ่งชัน

1. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจาก ศพก. ได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตของตนเอง ตัวอย่างการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่จนประสบความสำเร็จได้แก่ องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อนำมูลไส้เดือนดินมาเป็นปุ๋ย ลดการใช้สารเคมีและช่วยลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรซึ่งได้นายไวพจน์ นิตทิม ได้ถ่ายทอดความรู้การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อจำหน่ายปุ๋ยจากมูลไส้เดือนและพ่อแม่พันธุ์ไส้เดือนในฐานเรียนรู้ของ ศพก. ผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนคือนายสุรัช สิงห์ชื่อ เกษตรกรในพื้นที่ตลิ่งชัน ได้ทดลองเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน ตามที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากนายไวพจน์ จนประสบความสำเร็จและมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงไส้เดือน

2. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมเข้าสู่ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ นายไวพจน์ นิตทิม ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของแปลงใหญ่ผักปลอดภัย เขตตลิ่งชัน ซึ่งเกษตรกรของแปลงใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ต้องการทำกิจกรรมทางเกษตรร่วมกัน แต่ส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้ นายไวพจน์ จึงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกผักให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ แม้จะมีองค์ความรู้ด้านเกษตรอยู่มาก แต่นายไวพจน์ มักจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเพาะและดูแลกล้าผักอยู่เสมอ

3. การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาใช้สถานที่เพื่อถ่ายทอดความรู้ อย่างสม่ำเสมอ นายไวพจน์ นิตทิมเป็นผู้มีจิตอาสา และเป็นผู้นำเกษตรกรในพื้นที่ เป็นกระบอกเสียงของหน่วยงานราชการในการกระจายข่าวสารของ อีกทั้ง ศพก. เขตตลิ่งชัน ถูกใช้เป็นสถานที่ประชุมหลักของชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง

4. การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศพก.เขตตลิ่งชันตั้งอยู่ใกล้กับ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการเยี่ยมชมสวนกล้วยไม้ ศพก. เขตตลิ่งชัน จะเป็นตัวเลือกของนักท่องเที่ยว แม้ในปัจจุบัน ศพก. เขตตลิ่งชันจะอยู่ในช่วงปรับปรุงแปลง แต่เมื่อปรับปรุงเสร็จ ศพก. เขตตลิ่งชัน จะกลับมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกครั้ง

3. ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

- 3.1 ความสามัคคี ร่วมใจของเกษตรกรสมาชิก ศพก.
- 3.2 ความพร้อมของผู้นำ (เกษตรกรต้นแบบ ศพก.)
- 3.3 การให้ความร่วมมือและการสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา
- 3.4 มีการบูรณาการความร่วมมือทุกปีอย่างต่อเนื่อง

4. แผนการพัฒนา ศพก. ในอนาคต

เนื่องจากในพื้นที่เขตตลิ่งชันมีเกษตรกรให้ความสนใจการปลูกผักแบบยกแคร่และปลูกผักกระถางเพิ่มมากขึ้น ศพก. เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน จึงมีแผนที่จะทำแปลงทดลองการปลูกผักปลอดสารพิษแบบยกแคร่ และแบบปลูกในกระถาง ซึ่งจะแบ่งเนื้อที่แปลงกล้วยไม้ที่มีโต๊ะปลูกกล้วยไม้เดิมอยู่ นำกระเบื้องหลังคามาวางพาดบนโต๊ะกล้วยไม้ พัฒนาปรับปรุงเป็นโต๊ะปลูกผักยกแคร่เป็นแปลงทดลองจะใช้เรียนรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการปลูกผัก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ปลูกอย่างไรให้ได้คุณภาพและปลอดสารพิษ เริ่มตั้งแต่

การเพาะกล้าผัก การทดลองใช้สูตรดินปลูกผักสูตรต่างๆ การใช้สารชีวภัณฑ์ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ และผู้ที่สนใจต่อไป

โดย ศพก. จะจัดอบรมหลักสูตรการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษแบบยกแคร่ และแบบปลูกในกระถางให้กับสมาชิก ให้สมาชิกสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ฯ ให้กับให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ หรือนักท่องเที่ยว ได้ ศพก. จะส่งเสริมการทำเกษตรในเมืองปลูกผักแบบยกแคร่และปลูกผักในกระถางมีพื้นที่น้อยก็สามารถปลูกผักบริโภคในครัวเรือนได้ จะช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือนอีกด้วย

ศพก. มีแผนจะผลักดันการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกรผลิตผักปลอดภัยเขตตลิ่งชันให้เกิดขึ้นภายในปี 2567